

Het internet is een gigantische bronnenbank. Toch zijn veel docenten er nog huiverig voor om dit medium in te zetten in hun lessen. Het aanbod is dermate overweldigend dat leerlingen gemakkelijk verdwalen, de kwaliteit van de bronnen is wisselend en maar al te vaak van een bedroevend niveau of leerlingen chatten en bezoeken sites van suspecte aard. Dit artikel biedt een oplossing: de webquest. En als voorbeeld 'Versterkt Den Bosch'.

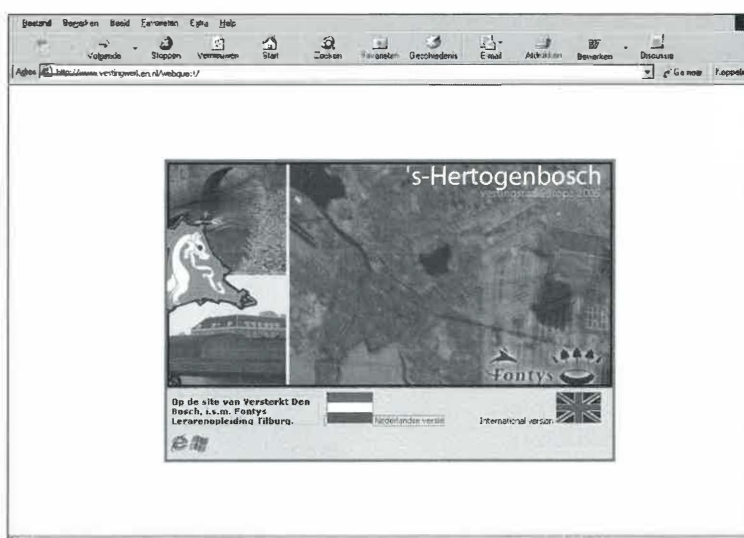
HUGO LUIJTEN

'Wat moet er nu weer?!'

De webquest als bastion in de erfgoededucatie

Inderdaad, er moet al zoveel. Aandacht voor regionale geschiedenis, werken in groepen, ict ... en dan moet tussendoor ook nog de basisstof behandeld worden. De webquest is een handzaam instrument om in elk geval deze drie zaken te integreren. Bijvoorbeeld als in de maatschappelijke discussie een begrip als 'erfgoededucatie' opduikt. Kinderen weten 'alles' van de Verenigde Staten, maar van de dertiende-eeuwse kerk in hun eigen stad of dorp weten ze niets. Het woord valt in een discussieprogramma op tv, iemand schrijft een ingezonden brief aan de krant, en de leraar geschiedenis mag het oplossen. Niemand schijnt zich iets aan te trekken van de vraag of zo'n onderwerp wel in de kerndoelen en domeinen voorkomt. En als het er al in voorkomt (regionale geschiedenis heeft natuurlijk banden met erfgoededucatie) dan komt het er in de geschiedenismethodes meestal bekaaid vanaf. Een webquest kan dan een goed middel zijn om hiaten in methodes op te vullen.

HUGO LUIJTEN IS DOCENT AAN DE OPLEIDING GESCHIEDENIS VAN FONTYS LERARENOPLEIDING TILBURG.



Homepage van de webquest 'Versterkt Den Bosch'.

Marzano & Dodge

Voor ik aan de hand van een uitgewerkte webquest verder ga, eerst wat meer achtergrondinformatie over de webquest in het algemeen. In 1992 ontwikkelde de Italiaanse pedagoog Marzano 'de vijf dimensies van leren'. Hij onderscheidde *motivatie, nieuwe kennis verwerven en integreren, kennis verbreden en verdiepen, onderzoek doen en reflectie*. Op deze gedachtegang baseerde de Amerikaan Bernie Dodge zijn ideeën om het internet bruikbaar te maken voor het onderwijs. Dodge rafelde de vijf dimensies uiteen in een zeven-tal stappen, te weten: *inleiding, opdracht,*

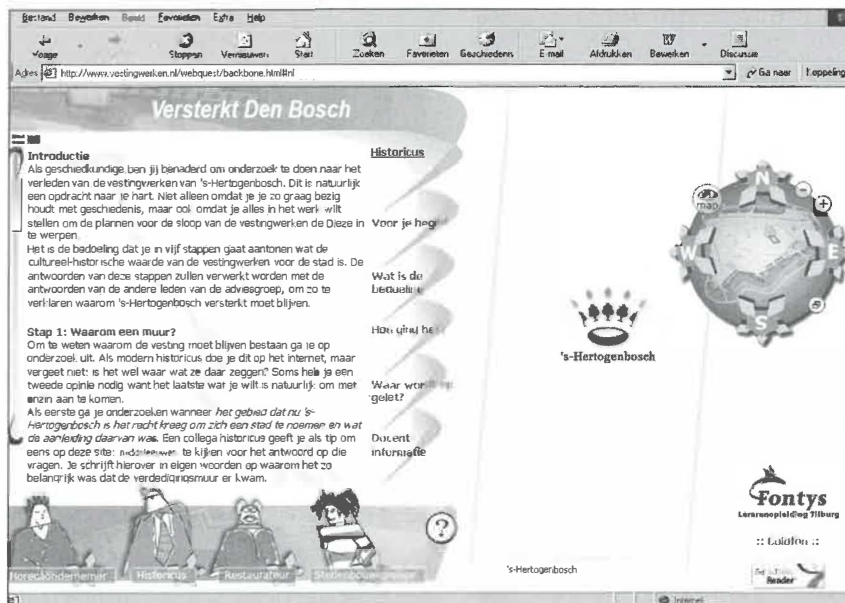
werkwijze, informatiebronnen, beoordeling, terugblik en docentinformatie. Werkend in deze volgorde waarvan de inhoud voorgekookt zou zijn konden leerlingen gebruik maken van internet-bronnen, en dan op een uitdagende manier. Kort samengevat komt het erop neer dat leerlingen (liefst in groepjes) een in de basisinformatie beschreven rol kiezen en vervolgens via een geleide zoektocht tot een tastbaar eindproduct komen. Dit met behulp van door de maker of docent geselecteerde informatie op het internet. De docent die ervaring heeft met webquests of het gebruik van internet, kent

het fenomeen zeker van de histoforum-site van de onvolprezen Albert van der Kaap, waar ook een mini-handleiding te vinden is om zelf webquests te maken. (Zie verder onder bruikbare links.)

Het gegeven dat veel leerlingen een groot deel van hun tijd besteden aan 'computeren', maakt een zoekopdracht via het World Wide Web voor hen een stuk attractiever dan dezelfde opdracht met minder toegankelijke media. Het geleide karakter van een webquest geeft de docent bovendien de zekerheid dat deze een concreet product oplevert. Dit bevordert een objectieve beoordeling en geeft de leerling structuur en houvast. Het eindproduct kan een powerpoint-presentatie zijn, maar ook een maquette of een debat. Het feit dat de leerling een rol moet kiezen geeft de webquest iets 'werkelijks'. Zonder de pretentie van een 'real life soap' of 'adventure game', geeft het element van de rollen het geheel toch een zekere spanning. De identificatie kan er in ieder geval voor zorgen dat de leerlingen dieper in de stof duiken.

Vestingwerken

In opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch ontwierp de Opleiding Geschiedenis van de Fontys Lerarenopleiding Tilburg een webquest over de Bossche vestingwerken. Dit in het kader van Den Bosch als Europese Vestingstad van het jaar 2005. De webquest 'Versterkt Den Bosch' is een voorbeeld van de combinatie van erfgoededucatie, regionale aandacht, werken in groepen en ict. Via een geleide zoektocht op internet krijgt de leerling een gedegen beeld van de vestingwerken. Bovendien wordt hij uitgedaagd om een beargumenteerde mening te geven over het nut van cultureel erfgoed in het algemeen en de Bossche vestingwerken in het bijzonder.



De instructie van de historicus.

In omvang is de webquest beperkt tot een viertal lessen. Eenzelfde hoeveelheid uren moet buiten school geïnvesteerd worden. De webquest is direct toepasbaar en daardoor uitermate geschikt om als praktische opdracht te dienen, naast de bruikbaarheid als verdieping op de basislesstof. 'Versterkt Den Bosch' is zowel geschikt voor havo/vwo als voor vmbo.

Wat is de bedoeling?

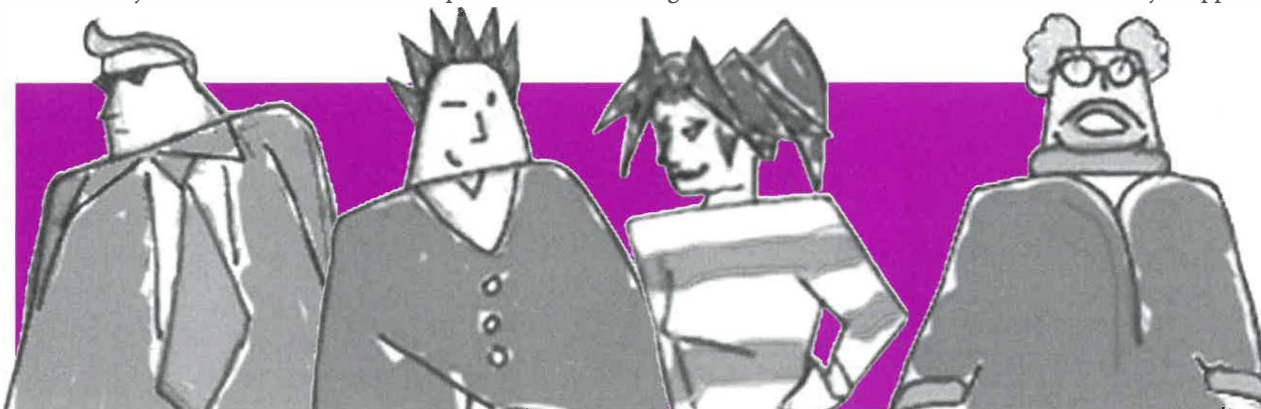
In de inleiding wordt de centrale vraag of hoofdvraag gesteld. In dit geval luidt die hoe de moderne maatschappij naar de vestingwerken kijkt. Mogelijke deelvragen worden ook al genoemd. Kosten, economisch nut, belang van geschiedenis en traditie, het bijzondere van een vestingstad, het zijn allemaal vragen die kort de revue passeren.

Voor deze webquest hebben we de stappen van Dodge *opdracht, werkwijze en informatiebronnen* onder één button gezet. De stappen komen vervolgens wel separaat aan bod. Klikken de leerlingen op 'Wat is de bedoeling?', dan komen ze

bij hun opdracht uit. Op de centrale vraag wordt nu dieper ingegaan in een kort 'instapverhaal'. In de gemeente 's-Hertogenbosch heerst woningnood. Door de vestingwerken af te breken komt er natuurlijk veel plaats vrij. Deze stelling veroorzaakt veel commotie en het college van B&W besluit een onafhankelijke adviesgroep in te stellen. In de adviesgroep nemen vier leden zitting: een historicus, een restaurateur, een horecaondernemer en een stedenbouwkundige. Elk van de vier leden moet op zijn eigen terrein de voors en tegens afwegen en een duidelijk beargumenteerde conclusie in een rapport verwerken. De leerlingen kiezen vervolgens één van de rollen uit en gaan in groepjes aan de slag. Door op de rollen te klikken ontvouwt zich ook de werkwijze, die in stappen verdeeld is.

Stappenplan van een historicus

Het zou te ver voeren om op deze plaats alle vier de rollen te bespreken. De rol die ik eruit neem is die van de historicus. Deze rol wordt in vijf stappen onderverdeeld. In die vijf stappen moet



Vormgeving

De webquest werd gepresenteerd voor een internationaal gezelschap van vertegenwoordigers van vestingsteden in het kader van een conferentie van de Walled Town Friendship Circle. De webquest is namelijk ook in het Engels te volgen en vooral vanwege de directe praktische toepasbaarheid heeft men nu ook in het buitenland belangstelling voor dit product.

Niet alleen vanwege het internationale karakter van de eerste presentatie is er veel werk gestoken in de lay-out. Een mooie vormgeving is voor leerlingen natuurlijk veel attractiever dan een saaie bedoening. De vier rollen zijn dan ook weergegeven in vier grappig getekende poppetjes.

Hoewel het kleurgebruik met veel groen en blauw zakelijk oogt, houdt het hele ontwerp toch een lichte toets. Verder is ervoor gezorgd dat de webquest goed te navigeren is. Als leerlingen voortdurend terug moeten klikken of een onderdeel moeilijk kunnen vinden, dan zal de motivatie ook zienderogen afnemen. Dus de 'poppetjes' en de vijf stappen blijven in beeld, zodat leerlingen gemakkelijk van de ene naar de andere rol kunnen switchen of snel kunnen doorklikken naar een ander onderdeel van hun opdracht. Ook de plattegrond blijft in beeld en is te vergroten.

Bruikbare links

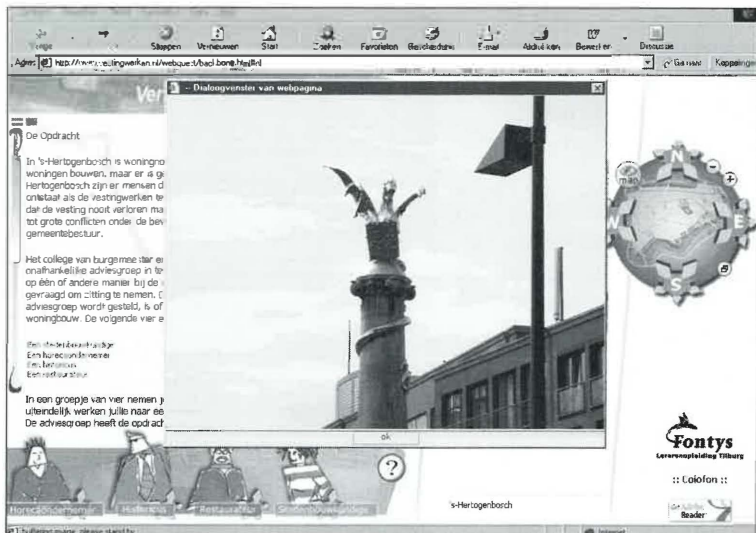
Over Marzano en Dodge:

<http://www.efa.nl/virtueleschool/marzano/dimensie1/index1.html>

<http://www.digischool.nl/gs/community/histoforum/queestes/webquests.htm>
webquest.kennisnet.nl/info

Kant en klare webquests:

www.webkwestie.nl
<http://www.digischool.nl/gs/community/histoforum/queestes/voorbeelden.htm>
<http://www.vestingwerken.nl/webquest/>



Aangeklikte 'hot-spot', de moerasdraak.

de historicus tot de conclusie komen dat de vestingwerken cultuurhistorisch belangrijk zijn en in het kader van het beheren van dit erfgoed nooit afgebroken mogen worden.

De leerling wordt via diverse bronnen op pad gestuurd. De oorspronkelijke functie van de vestingwerken als verdedigingsmiddel, de uitbreiding van de stad en de vestingwerken en het beroemde beleg van 1629 door Frederik Hendrik zijn onderwerpen die in de bronnen aan bod komen. Naast de opdracht staat een plattegrond van Den Bosch. Via de opdrachten in het stappenplan moeten leerlingen op hotspots op deze kaart klikken. Er komen dan foto's te voorschijn die het beeld over de stad in het licht van de opdracht completeren.

Na deze virtuele zoektocht moet de historicus in staat zijn een beargumenteerde mening over het historisch belang van de vesting voor de stad 's-Hertogenbosch te formuleren.

Hoe ging het?

Onder deze knop zit een evaluatie/reflectieformulier. Leerlingen moeten hier aangeven wat er goed en wat er fout ging, kortom hun eigen functioneren tegen het licht houden. Om de leerlingen te leren kritisch naar hun verichtingen en die van de groep te kijken, is dit een wezenlijke stap.

Aan het einde van de webquest zit ook de beoordeling. Onder de knop 'waar wordt op gelet?' staat voor de leerling precies omschreven waaraan het eindproduct moet voldoen. Dit vergemakkelijkt de beoordeling en voorkomt discussies met de docent en de overige groepsleden.

De informatie voor de docent staat helemaal onderaan en bevat de verantwoording naar de kerndoelen, werkwijze, leergebieden, doelgroep etcetera. Deze button kan een leerling ook aanklikken omdat het niet om 'geheime' informatie gaat. Een pasklaar antwoord op de vragen bestaat immers niet en is dus ook niet in de docentinformatie verwerkt.

De virtuele zoektocht naar de 'Moerasdraeck'

De webquest is een moderne vorm van zelfstandig leren onder begeleiding. De enorme massa aan informatie die op internet te vinden is, wordt via gestructureerde opdrachten overzichtelijker. De inleving in rollen maakt een verdieping in het onderwerp mogelijk die met een puur theoretische benadering moeilijker bij leerlingen te bereiken valt.

De virtuele zoektocht naar 'Versterkt Den Bosch' laat zien dat ook in de moderne tijd de 'Moerasdraeck' – zoals 's-Hertogenbosch door vriend en vijand werd genoemd – inderdaad onoverwinnelijk is. Wellicht dat we voor deze ene keer van de Bosschenaren hun geuzennaam 'Moerasdraeck' mogen gebruiken als een metafoor voor de onoverwinnelijkheid van webquest. Al was het maar om deze frisse aanpak van erfgoed-educatie te promoten.

Voor contact:

h.luijten@fontys.nl
w.lansu@fontys.nl